

تاریخ تفکر مدیریت

نویسنده: مورگن ویتزل

ترجمه و اقتباس: دکتر علی اکبر فرهنگی

استاد ممتاز دانشگاه علوم و تحقیقات و دانشگاه تهران

بهاره ثاقب، مهران ابراهیمی نژاد

حاد نشر صداد

عنوان: تاریخ تفکر مدیریت
 (ویراست دوم)

نویسنده: مورگن ویتزل
 ترجمه و اقتباس: دکتر علی اکبر فرهنگی
 استاد ممتاز دانشگاه علوم و تحقیقات و دانشگاه تهران
 بهاره ثاقب، مهران ابراهیمی نژاد
 ویراستار: حسام الدین حقیقیان
 نمونه خوان: سید مجتبی جعفری زوج

طراح جلد: حسین کریم زاده

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۳۳۶-۴۵-۲

قیمت چاپ: اول - ۱۴۰۲

تمام حقوق چاپ و نشر، محفوظ و متعلق به نشر صداد است.

نشانی: تهران - میدان هفت تیر - خیابان کریم خان زند
 - قبل از سنایی - پلاک ۱۰۱ - طبقه ۹ - واحد ۱۸
 شماره تماس: ۸۸۳۲۵۷۸۴ - ۲۱

سرشناسه: ویتزل، مورگن، ۱۹۶۰ - م: Witzel, Morgen
 عنوان و نام پدیدآور: تاریخ تفکر مدیریت
 نویسنده: مورگن ویتزل؛ ترجمه و اقتباس: علی اکبر فرهنگی،
 بهاره ثاقب، مهران ابراهیمی نژاد؛ ویراستار: حسام الدین حقیقیان.
 مشخصات نشر: تهران: یارمند، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهری: ۳۷۲ ص.
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۳۳۶-۴۵-۲
 وضعیت فهرست نویسی: قیفا
 یادداشت: عنوان اصلی:
 history of management thought, 2nd ed, 2017.
 موضوع: مدیریت -- تاریخ: Management -- History
 موضوع: علم مدیریت -- تاریخ: Managementscience -- History
 شناسه افزوده: فرهنگ، علی اکبر، ۱۳۲۱ - مترجم
 شناسه افزوده: بهاره، ۱۳۵۸ - مترجم
 شناسه افزوده: ابراهیمی نژاد، مهران، ۱۳۵۷ - مترجم
 رده بندی کنگره: HD۲۰/۵
 رده بندی دیویی: ۶۵۸/۰۰۹
 شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۹۵۷۹۰

فهرست

۱۱	مقدمه مترجم
۱۵	تاریخچه تفکر مدیریت
۱۷	تمجید از کتاب
۱۹	تقدیر و سپاس
۲۱	فصل اول: مقدمه
۲۷	چرا تاریخچه تفکر مدیریت اهمیت دارد؟
۳۰	چالش و پاسخ
۳۲	گم‌شده در مسیر
۳۴	ساختار این کتاب
۳۹	فصل دوم: تفکر مدیریت کهن
۴۳	مصر و خاور نزدیک
۴۶	هند
۵۰	چین
۵۱	کنفوسیوس
۵۷	لانونتسه
۵۸	هان فی
۶۱	ماندگاری دیوان سالاری
۶۴	نویسندگان چینی «راهبرد»
۶۵	یونان و روم

افلاطون	گزنفون
نویسندگان رومی	نتیجه‌گیری‌ها
فصل سوم: تفکر مدیریت در عصر تجارت	عصر تجارت
رهبری اسلامی	حکومت در اوایل اسلام
بازرگانی اسلامی	ابن خلدون
تفکر اسلامی اخیر در عصر تجارت	اروپای قرون وسطا
قوانین رهبانیت	مدیران روحانی
سازمان زیستی: جان از اهالی سالیسبری	نظریه‌های تجاری در قرون وسطا
از تاجر خوب تا سرمایه‌داری مهربان	مدیریت شرکت‌های تجاری
مدیریت و کشاورزی	سایر نقاط دنیا
نتیجه‌گیری‌ها	فصل چهارم: تفکر مدیریت در عصر روشنگری
روحیه جست‌وجوگری	اکتشاف خود
اقتصاددانان و مدیریت	مدیریت نیروی کار
افزایش وسعت شرکت‌ها	اندرو بور و چارلز بابیج
متفکران در حوزه راهبرد و رهبری	کتب اصلی و کتب راهنما درباره مدیریت
مدیریت در انقلاب صنعتی	روباه‌ها و جوجه‌تیغی‌ها
پیشرفت‌ها در حوزه بازاریابی	کسب‌وکار و جامعه
منتقدان	نتیجه‌گیری
فصل پنجم: مدیریت علمی	تیلور و ایده‌هایش

۱۶۸	مکتب تیلور
۱۷۱	گسترش چشم‌انداز مدیریت علمی
۱۷۴	گسترش مدیریت علمی
۱۸۱	تحلیل مدیریت علمی
۱۸۵	انجیل کارایی
۱۹۰	نتیجه‌گیری
۱۹۱	بقای اصلح
۱۹۵	فصل ششم: تفکر مدیریت اروپایی
۱۹۸	هماهنگی روحی
۲۰۱	تکامل تفکر مدیریت در بریتانیا
۲۰۶	شرکای شرکت
۲۱۰	تفکر مدیریت بریتانیا پس از جنگ
۲۱۳	فیلسوف مدیریت: الیور شلدون
۲۱۶	تبادل دانش: بنجامین سیبوم رونتري
۲۱۸	زندگی را وقف مدیریت کرد: لپندال اوروک
۲۲۱	مثبت‌گرایی فرانسوی: مری فایول
۲۲۵	رکود تدریجی تفکر مدیریت در فرانسه
۲۲۷	تفکر مدیریت آلمان
۲۳۱	راتنو و عقل‌گرایی
۲۳۳	کالبدشکافی
۲۳۶	نوری که خاموش شد
۲۳۹	فصل هفتم: تفکر مدیریت و روابط انسانی
۲۴۰	مدیریت افراد
۲۴۵	روابط انسانی: مری پارکر فالت
۲۴۸	آزمایش‌های هاثورن
۲۵۳	محدودیت‌های نظریه
۲۵۵	بینش‌های افراد شاغل
۲۶۰	جنبش روابط انسانی در جهانی گسترده‌تر
۲۶۴	تلاش برای ائتلاف
۲۷۱	نتیجه‌گیری‌ها
۲۷۳	فصل هشتم: رشد مکاتب مدیریت
۲۷۴	نظریه‌هایی درباره مردم
۲۷۷	بازاریابی
۲۸۰	مدیریت علمی و بازاریابی
۲۸۲	مسئله توزیع
۲۸۴	بازاریابی و مدیریت
۲۸۷	ظهور راهبرد کسب‌وکار
۲۹۲	امور مالی شرکت

.....	کسب و کار بین المللی	۱
.....	مشاوره مدیریت	۲
.....	رشد آموزش در حوزه کسب و کار	۳
.....	نتیجه گیری	۴
.....	اثر سیلو	۵
.....	فصل نهم: از مدیریت علمی تا علم مدیریت	۶
.....	پژوهش های عملیاتی	۷
.....	اقتصاد مالی	۸
.....	آرزوی ناسالم برای رسیدن به دقت	۹
.....	سازمان های انسان محور	۱۰
.....	عقلانیت محدود: هربرت سایمون	۱۱
.....	سیستم های باز	۱۲
.....	نظریه اقتضایی	۱۳
.....	واکنش ها	۱۴
.....	هدف مدیریت: پیتر دراگر	۱۵
.....	نتیجه گیری ها	۱۶
.....	فصل دهم: عصر رهبران مدیریت	۱۷
.....	چالش به دست آمدن آلمان و ژاپن	۱۸
.....	جنبش کیفیت	۱۹
.....	اهمیت فرهنگ	۲۰
.....	نرم افزار ذهن	۲۱
.....	توسعه مفهوم بازاریابی	۲۲
.....	دیدگاه های نوظهور درباره راهبرد	۲۳
.....	سازمان بازنگری کننده	۲۴
.....	به سوی نظریه (یا نظریه های) رهبری	۲۵
.....	نتیجه گیری	۲۶
.....	فصل یازدهم: تفکر مدیریت آسیایی	۲۷
.....	چین	۲۸
.....	جنگ و انقلاب	۲۹
.....	اصلاحات اقتصادی	۳۰
.....	ژاپن	۳۱
.....	سیستم تویوتا	۳۲
.....	اندیشیدن درباره استراتژی	۳۳
.....	هند	۳۴
.....	فصل دوازدهم: تفکر مدیریت در قرن بیست و یکم	۳۵
.....	چالش تغییر	۳۶
.....	چالش فناوری	۳۷
.....	چالش روابط و شبکه ها	۳۸

مقدمه مترجم

پیش از من و توفیل و نهاری بوده است
هر جا که قدم نهی تو بر روی زمین

گردنده فلک نیز به کاری بوده است
آن مردمک چشم نگاری بوده است
خیام نیشابوری

از سال‌های دور که تدریس درس «تئوری‌های مدیریت» و بعد از آن در دوره‌های دکتری، درس «تحلیل فلسفی نظریه‌های سازمان و مدیریت» با این جانب بوده است، در منابع فارسی و انگلیسی جست‌وجو درباره تاریخ مدیریت را آغاز کردم. با توجه به کشش و جذابیتی که موضوع برایم داشت، یادداشت‌های زیادی گردآوری کرده و در کلاس‌های درس، بین دانشجویان عزیز به اشتراک گذاشتم. تا اینکه به فکر تدوین کتاب تحلیل تاریخی جامعه‌شناسی و دیوان سالاری در ایران افتادم. به همین دلیل، حجم وسیعی از اطلاعات تاریخی و جامعه‌شناسی دیوان سالاری ایران را گردآوری کردم که تاکنون شش جلد کتاب شده است.

این مقدار برای درس نامه درسی سه واحدی، قطعاً حجم بسیار زیادی است؛ پس بر آن شدم تا کتاب مختصرتری را پدید آورم. در هنگام جست‌وجو، با ویرایش اول کتاب تاریخ تفکر مدیریت، نوشته مورگن ویتزل آشنا شدم که در سال ۲۰۱۲ چاپ شده بود. بخش‌های زیادی از آن را تدریس

کردم که دانشجویان از آن بهره می‌گرفتند. پس از آن، این‌طور به‌نظر نویسنده این‌طور رسید کتاب آقای ویتزل کتابی جامع است و به‌خوبی حق مطلب را در اکتاف گیتی بررسی کرده است هرچند بخش اسلامی آن به دقت بیشتری نیاز داشته و درباره بخش ایرانی، کاملاً ضعف اطلاعات و منابع دارد.

ویرایش دوم کتاب در سال ۲۰۱۷ با تغییراتی چاپ شد که ارائه و استفاده می‌شد تا این چند نفر از دانشجویان دکتری مدیریت، پیشنهاد ترجمه این کتاب را مطرح کردند. کار به‌کند پیش می‌رفت تا سرکار خانم بهاره ثاقب، دانشجوی دکتری مدیریت دانشگاه علوم و تحقیقة که مترجمی توانمند بودند و سپس آقای مهران ابراهیمی‌نژاد، دانشجوی دکتری مدیریت رس دانشگاه تهران که خود، مدرس زبان انگلیسی بودند، کار را زیر نظر این‌جانب آغاز کردند.

قدم‌به‌قدم و مرحله‌به‌مرحله نوشته‌ها را به‌دقت مطالعه کرده و در نهایت به این نتیجه رسیدم که کمی از ترجمه صرف دور شده‌ام و خوب است تا به‌رغم ارزشمندی بنیادی کتاب از منظر تحلیل‌گری بومی، نگاه دقیق‌تری به بخش اسلامی و ایرانی آن داشته باشم. تجربه سال‌ها تدریس، مشاوره و فعالیت در عرصه مدیریت خاورمیانه و ایران، به‌نگارنده این جرئت داد که مطالب زیادی به کتاب بیفزاید، در عین آنکه اصل کار در جای خود به‌خوبی ارائه شده است.

بی‌گمان، تاریخ مدیریت و تفکرات مدیریتی در سمرزمین کهنی مانند ایران، بسیار مفصل از آن خواهد بود و خواننده دقیق و پویا را راضی نمی‌کند؛ به‌ناچار، او را به کتاب در دست چ تحلیل تاریخی جامعه‌شناسی دیوان‌سالاری در ایران ارجاع می‌دهم که دو مجلد آن آماده چ است و بقیه آن، اگر عمری به دنیا باشد، به‌زودی آماده خواهد شد.

ایران از دوره پرومتئوس (یونانی) که به عصر اسطوره‌ها و افسانه‌ها معروف است؛ یعنی زمان پیشدادیان و کیان و از زمان ورود اقوام آریایی به نجد اهورایی ایران تا عصر زرتشت و سپس سلسله‌های بزرگی چون ماد و هخامنشی و اشکانی و ساسانی، تفکر مدیریتی داشته است. این در تمام ادوار، حتی زمان ورود مسلمانان به آن، تفکر مدیریتی برجسته‌ای را تجربه کرده است. دولت‌های اسلامی نیز دیوان‌سالاران به‌طور عمده ایرانی بوده‌اند و سلسله‌های مستقل ایران چون صفاری و سامانی، همه‌وهمه بر پایه‌های تفکر مدیریت عصر دامداری کشاورزی استوار بودند و به‌خوبی اداره می‌شده‌اند.

با ورود به عصر صنعتی و مدرنیسم نیز پایه‌های مدیریت ایرانی بر اثر تجربه درازمدت تاریخ و روش خود را داشته و آن را از دیگر کشورها ممتاز می‌کرده است. جوانان باید این واقعیت را نظر داشته باشند که وارث تاریخ درازمدتی از تجربیات مدیریتی در ایران هستند. این میراث

بیشتر موارد ستودنی است و وقوف بر آن‌ها موجب رهیابی صحیح در میان تفکرات ضدونقیض مدیریتی جهان خواهد بود.

ضمن قدردانی و ستودن زحمات همکاران گرامی‌ام که نامشان در سرلوحه کتاب آمده است و عذرخواهی از ایرادگیری‌ها و نکته‌سنجی‌هایم، به آن‌ها خسته نباشید می‌گویم.

از جناب آقای دکتر قاسم صفایی‌نژاد، به‌طور ویژه تشکر می‌کنم که در این وانفسای کمبود کاغذ و گرانی، زحمت چاپ این اثر در ۲۰۰۰ نسخه را پذیرفته‌اند. از ویراستار حرفه‌ای دقیق، جناب آقای حسام‌الدین حقیقیان نیز سپاسگزارم که زحمت بازخوانی و اصلاح بسیاری از نکات را کشیده‌اند.

امیدوارم همکاران دانشگاه و مدیران حرفه‌ای این تلاش را درخور خود بدانند:

ران ملخی پیش سلیمان بردند
ننگ است ولیکن هنر است از موری

علی‌اکبر فرهنگی
تهران - شهریور ۱۳۹۸

www.ketab.ir